

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ПОЛОЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІЛОЦЕРКІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ГЕОДЕЗІЇ, КАРТОГРАФІЇ ТА КАДАСТРУ**

МАТЕРІАЛИ

міжнародної науково-практичної конференції

ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

(присвяченої пам'яті видатного вченого, академіка НААН А.С. Даниленка)

10-11 березня 2021 року

**Біла Церква
2021**

Проблематика розвитку сучасної землевпорядної науки та освіти: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Біла Церква, 10-11 березня 2021 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2021. – 84 с.

Редакційна колегія:

Шуст О.А., д-р екон. наук;
Новак В.П., д-р біол. наук;
Варченко О.М., д-р екон. наук;
Димань Т.М., д-р с.-г. наук;
Карпенко А.М., канд. екон. наук;
Шароглазова Г.А., канд. тех. наук;
Марія Біхунова, доктор філософії;
Мартіна Вересова, доктор філософії;
Хахула В.С., канд. с.-г. наук;
Третяк А.М., д-р. екон. наук;
Третяк В.М., д-р. екон. наук;
Мазницький А.С., д-р тех. наук;
Кузін Н.В., д-р екон. наук;
Прядка Т.М., канд. екон. наук;
Гладілін В.М., канд. тех наук;
Ястреб О.А.;
Усенко О.П.;
Комарова Н.В., доктор філософії;
Свідерська Т.О.;
Гамалій І.П., канд. геогр. наук;
Олешко О.Г., канд. с.-г. наук;

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками міжнародної науково-практичної конференції «Проблематика розвитку сучасної землевпорядної науки та освіти» (10-11 березня 2021 року, Білоцерківський національний аграрний університет) до Організаційного комітету.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Ел. адреса: <http://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27>

вирішення. З повноваженнями районних рад досі визначаються, а фінансові тонкощі збираються передбачити у змінах до Бюджетного і Податкового кодексів. У цілому, попри запевнення влади, ідея з укрупненням районів на даний момент часу викликає більше запитань, аніж відповідей.

З огляду на вищенаведене можна зробити висновок, що реформування новітньої системи адміністративно-територіального устрою є досить неоднозначною. Цілком обґрунтована основна концепція територіального устрою, що спрямована на формування спроможних громад згідно європейського стандарту, доступність публічних послуг, планування території, децентралізації адміністративних функцій, гарантування бюджетної автономії та фінансової самостійності є розмитою та не раціонально довершеною. Водночас потребують подальшого дослідження питання щодо чітких переваг створення й отримання якісних й відчутних результатів реформи децентралізації та задоволення людей новими перспективами і, в недалекому майбутньому, новою сучасною якістю життя, що збудована власними руками.

Список літератури

1. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text [Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriadvannia vid 15 zhovt. 1985 r. – Rezhym dostupu http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036].

2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року. №333-//Офіційний вісник України. – 2014. – 18 квіт. – № 30. –Ст. 831 [Kontseptsiiia p reformuvannia mistsevoho samovriadvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvit. 2014 r. № 333-r // Ofits. visn. Ukrainy. – 2014. – 18 kvit. – № 30. – St. 831]. Режим доступу: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>].

3. Децентралізація в Україні.-Режим доступу: [<https://decentralization.gov.ua/>].

4. Атлас: адміністративно-територіального устрою України. Новий районний поділ та територіальні громади, 2020. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [<https://atu.decentralization.gov.ua/>].

5. Адміністративно-територіальний устрій Київської області.[Електронний ресурс]. - Режим доступу: [<https://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/zmistko.html>].

УДК 72.01

ІВАЩЕНКО В.О., студентка

Науковий керівник – **КОЧЕРИГІН Л.Ю.**, канд. пед. наук,
Білоцерківський Національний аграрний університет

РОЗВИТОК МІСТОБУДУВАННЯ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПОСЕЛЕНЬ

Технологічний прогрес, різке збільшення обсягів промислового та сільськогосподарського виробництва, розвиток транспорту, енергетики, хімізації, зростання урбанізації негативно впливають на природне середовище. Перед людством постало питання про раціональне використання природних ресурсів і території. У даній роботі висвітлюються проблеми містобудування на різних етапах розвитку та можливі шляхи вирішення сучасних питань.

Ключові слова: містобудування, урбанізація, екологія.

В даній час досить сильно збільшилася ділова, соціальна, а разом з тим і будівельна активність. У зв'язку з цим виникає необхідність в поліпшенні інфраструктури, забудови, реконструкції, а також забезпеченні гарного екологічного стану міст. Все це впливає на містобудівну діяльність і значно підвищує її роль і значимість.

Містобудування (містобудівна діяльність) – це цілеспрямована діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян, об'єднань громадян для створення та підтримання повноцінного середовища життєдіяльності людини, яка включає прогнозування розвитку населених пунктів і територій, планування,

забудову та інше використання територій, проектування, будівництво об'єктів містобудування, спорудження інших об'єктів, реконструкцію історичних населених пунктів при збереженні традиційного характеру середовища, реставрацію та реабілітацію об'єктів культурної спадщини, створення інженерної та транспортної інфраструктури.

Питаннями планування та забудови міст та поселень займалися: Благовидова Н.Г., Вашкевич В.В., Віншу І.А., Височин І.А., Глазичев В.Л., Груза І., Гутнов О.Е., Древаль І.В., Косицький Я.В., Кашкіна Л.В., Куренной М.І., Малоян Г.А., Мікуліна О.М., Михайлишин О.Л., Новіков В.А., Поляков Н.Х., Севастьянов А.В., Сосновський В.А., Товбич В.В., Хачатрянц К.К., Черкасова К.Т., Яргіна З.Н.

Питаннями урбоекології та архітектурно-будівельної екології займалися: Айдарова Г.Н., Андерсон Б., Бродач Н.В., Буряк О.П., Вигдорович О.В., Владимиров В.І., Данстер Б., Зоколей С., Мироненко В.П., Ключкова О.Н., Потаєв Г.А., Сабаді Р.С., Селіванов Н.П., Солобай П.А., Сугробов Н.П., Табуншіков Ю.А., Тетіор А.Н., Фоменко О.О., Фролов В.В., Янг К.

Дослідження та вивчення феномену екопоселень можна знайти у працях Гілмана Р., Задоріної І.В., Кулясова І.П., Мальцевої Д.В., Рибаквої М.В., Сухініної О.О., Хомякова А.П., Шубіної Л.В [1].

Дослідження міського середовища та його впливу на фізіологічно-психічне становище людини відображено у працях Велева П., Вучика В.Р., Гейла Я., Глазичева В.Л., Гутнова О.Е., Іовлева В.І., Ковальської Г.Л., Кравця В.Й., Лежави І.Г., Лінча К., Мироненко В.П., Саймондса Д., Спека Д., Третяк Ю.В., Філіна В.А., Фоменко О.О., Шило О.В., Шимко В.Т. та ін.

Містобудівна діяльність, взаємопов'язана з різними областями людської діяльності і галузями знань, є складним механізмом організації соціального середовища, надає значний і тривалий за часом вплив на різні сторони суспільного життя. Тому для вирішення проблем виснаження природних ресурсів, урбанізації міст та демографічного зростання населення зупинимось на передісторії містобудування.

Передісторія містобудівної діяльності людства сходиться до епохи первісно-общинного ладу, коли в результаті зусиль окремих громад, пов'язаних кровною спорідненістю, виникали примітивно сплановані населені пункти типу італійського Кастелацці або західнослов'янського – Біскупін. Такі поселення не завдавали тиску на навколишнє середовище, навпаки, людина співіснувала в гармонії з природою [3].

Однак місто як певний соціально-економічний і архітектурне ціле зародився пізніше – на базі розвиненіших продуктивних сил суспільства. Орієнтовно можна вважати, що перші міста з'явилися на рубежі X тисячоліття до нашої ери в найдавнішій смугі цивілізацій, але в міру розселення людей по земній поверхні розширювалася і географія населених місць.

У більшості племен, що населяли Європу, Азію, Африку і Центральну Америку, виникнення міст відноситься до періоду розкладання первісно-общинного ладу і утвердження рабовласницького способу виробництва. Саме наявність міста в цей період вказувало на досить розвинуте розділення праці і відокремлення сільського господарства від ремісничого виробництва і торгівлі. Концентруючи в собі пануючі соціальні групи, міста перетворюються в опорні пункти державної влади, тоді як село стає в політично підлегле становище по відношенню до міста [3].

В історії містобудування феодальної епохи дуже цікавим і в той же час ще дуже мало вивченим є ранній період – період переходу від римського античного міста до середньовічного. Провісником цього переходу стало перенесення столиці імперії з Риму на Схід. Однак дана подія скоріше нагадувало стрімку втечу верховної влади, залякування міжусобицями і революцією рабів, а не спокійно підготовленого переміщення політичного центру імперії.

Для раннього середньовіччя дуже характерно різке скорочення населення і розмірів міст в порівнянні з епохою римського панування. Цей процес почався разом із зародженням феодалізму і розпадом Західної Римської імперії, періодично піддаючись хвилям навал [3].

Причиною кризи європейських міст в епоху переселення народів була та обставина, що племена, що вторглися в Центральну і Західну Європу в V-VI ст., перебували ще в стадії незжитого патріархально родового укладу, переважно з кочовим, а не осілим господарством. Ці

племена ще не були носіями існуючої міської культури; більше того, римські міста (як і вілли в сільських місцевостях) були для них лише об'єктами грабежу.

Історію середньовічних міст можна розділити на дві основні фази: ранню, коли міста, що виникали на землях, що належали тим чи іншим феодалам, цілком перебували під їх верховною владою, і пізню, зазначену економічною і політичною незалежністю бюргерства. Десятки і навіть сотні років, що лежать між цими періодами в історії середньовічних міст, насичені боротьбою міського населення проти феодалів за свої корінні права і в першу чергу за скасування кріпацтва.

Загалом середньовічні міста, підперезані потужними стінами, мали криві і вузькі вулиці навколо замку, міського собору або торгової площі. Житлові райони за межами міських стін оточувалися новим кільцем стін, а іноді на їх місці утворювалися кільцеві вулиці, які в поєднанні з радіальними вулицями визначили формування характерної радіально-кільцевої (рідше віялової) структури міст.

Якщо самі ранні ознаки розвитку капіталістичного устрою проявилися ще в XIV і XV ст. в найбільш передових містах Середземноморського басейну, то інтенсивний розвиток формації почався з другої половини XVIII ст. в зв'язку із промисловим переворотом, здійсненим в Англії. Застосування парової машини і механічного ткацького верстата, а також перехід з деревного на кам'яне вугілля в металургії зробили Англію передовою індустріальною країною [2].

В умовах капіталістичної економіки головним містоутворюючим чинником стає індустрія. Нові міста виникають на базі добувної або обробної промисловості і здебільшого в районах залягання кам'яновугільних і рудних багатств. Поряд з промисловими містами великий розвиток отримали населені пункти, що виникали біля вузлів залізничних і шосейних доріг, а також портові міста, що лежали на річкових і океанських торгових шляхах. Але, зрозуміло, найбільше зростання показали вигідно розташовані старі міста і перш за все столиці, які в результаті розвитку судноплавства та будівництва залізниць перетворилися у великі транспортні вузли і ринкові центри.

Настільки інтенсивна урбанізація міст, а також безприкладний прогрес в їх інженерно-технічному обладнанні відображали собою то нечувано швидкий розвиток продуктивних сил, яким ознаменувався початковий період капіталізму.

У центральних районах зосередилися банки, трести, контори та інші органи з управління промисловістю і торгівлею.

Ці несприятливі, але невідворотні зміни в архітектурно-планувальній структурі міст супроводжувалися виродженням великих містобудівних ідей і загальним падінням художньої майстерності. Власне містобудування як мистецтво великих планувальних композицій перестало існувати: воно розпалося на більш вузьке розуміння «планування», художньо збідніло і стало прерогативою інженерів геодезичного або транспортного профілю, і так звану «архітектуру», яка полягала в «прикрасі» фасадів довільним набором стилістичних мотивів. Спроби відродження старих стилів не приносили позитивних результатів; нові стилі також були беззмістовними і легковажними.

Однак містобудування цього періоду не відразу досягло такого глибокого і всебічного занепаду. Початок XIX в. у Франції ще було відзначено творчістю великих художніх сил в особі Шальгрена, Персьє, Фонтена і Виньона, безпосередні учні яких донесли до середини XIX століття відголоски згасаючого класицизму. Звертаючись до великих містобудівних ідей, висунутих в період її прогресивного розвитку, ці архітектори зробили спроби реконструювати великі міста на базі нових інженерно-технічних досягнень. Найбільш значні спроби подібного роду відносяться до Парижу, Відні, а частково й до Лондону [2].

Бурхливе зростання міст з середини XIX століття, швидкий розвиток автотранспортної індустрії, виникнення колосальних міських агломерацій, забруднення міського середовища викликали пошуки нових принципів містобудування (зонування міських територій, районне планування, системи міських доріг, типи міста-саду, міста-супутника, сучасних житлових районів і мікрорайонів). Цими проблемами займалися такі видатні вчені, як Камілло Зітте, Кевін Лінч, Вадим Вадімов та інші [2].

У світі з початку ХХ ст. в урбаністики відбулося істотне поділ на три наукові гілки:

– естетична (акцент на зовнішній формі міста, на варіантах його композиційної структури);

– технологічна (проблеми міської інфраструктури, в т.ч. транспортні мережі; питання економіки міста та управління розвитком, в т.ч. де-велопмент);

– соціальна (проблеми соціального життя міста й городян, в т.ч. правові).

При цьому, на початку 1920-х рр. виникає нова область діяльності містобудування – територіальне планування, або районне планування.

З 70-х рр. ХХ ст. об'єктом дослідження науки все частіше стають системи, експериментування з якими неможливо, при цьому найважливішим інструментом науково-дослідницької діяльності виступає моделювання (комп'ютеризація науки). Для містобудівної науки важливим стає не тільки графічне представлення матеріального світу на плані, схемою, ескізі, а й насичене великими обсягами інформації віртуальне моделювання території.

У сучасних державах з огляду на зростання населення міст, і, отже, обсягів інформації, при здійсненні містобудівної діяльності використовуються комп'ютерні програми, систематизують відомості про міській забудові – ІСОГД. Застосовуються підходи синтезують міське планування і архітектуру – містобудівне проектування [4].

Для вирішення екологічних питань людям потрібно учитись від природи та від будівничих стародавніх міст. У будівництві старих європейських міст орієнтація на природу завжди мала велике значення, тому сучасним містам необхідно сформулювати міське середовище таким чином, щоб воєдино злилися економічні, соціальні та екологічні інтереси. Цього можна досягти шляхом створення екологічних інфраструктур, які включали б в себе паркові комплекси, штучні і природні водні басейни та ін. Одним з варіантів вирішення завдання поліпшення екологічної обстановки в містах є вдосконалення виробництва, яке б максимально зменшувало вплив на навколишнє середовище, а також модернізація транспортних засобів.

Прекрасною альтернативою сучасним містам є еко-місто, яке проектується з урахуванням впливу на довкілля, а його мешканці намагаються мінімізувати негативний вплив на природне середовище шляхом раціонального використання ресурсів, виключенням нерозумного вивільнення теплової енергії, забруднення повітря вуглекислим газом і метаном, а також забруднення води.

Вирішити проблеми із антропогенним навантаженням, і зі стрімкою урбанізацією можна шляхом створення екопоселень. Такий спосіб розселення почав з'являтися у країнах Північної Америки, Європи та Австралії ще у 60-х роках минулого століття. Ця модель життя базується на принципах збереження природних ресурсів, використання екологічних технологій, дотримання високої якості життя людини та введення цілісного підходу до життя людини як невід'ємної складової природної оболонки [4].

Тому, сучасні екопоселення – це один з найбільш радикальних, але в той же час і найбільш дієвих та ефективних способів хоча б локально знизити негативний вплив на зовнішнє середовище. Переформатувати людство на новий лад не вдасться через один день. Однак маленькі кроки здатні робити великі справи. І одним із таких кроків може стати створення автономних поселень.

Список літератури

1. Благвестова О. О. Історичні умови формування екопоселень. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*: наук.-техн. збірник. 2019. №54. С. 152-159.
2. Лучкова В. І. Коротка історія містобудування доіндустріального світу. М., 2007.
3. Саваренская Т.Ф. История градостроительного искусства. Рабовладельческий и феодальный периоды / Саваренская Т.Ф. Учебник для вузов – М.: Архитектура-С, 2006. 376 с.
4. Dawson, Jonathan (2006) *Ecovillages: Angelica Buenaventura for Sustainability*. Green Books. ISBN 1-903998-77-8